

Kannanotto 15.10.2020

Eduskunnan nuorten mielenterveyden tukiryhmän kannanotto koulukiusaamiseen ja kouluväkivaltaan

Koulun tulisi olla jokaiselle lapselle ja nuorelle turvallinen paikka. Eduskunnan nuorten mielenterveyden tukiryhmä korostaa, että kiusaaminen ja kouluväkivalta ovat asioita, joita ei saa hyväksyä. Jokaisella koululla ja oppilaitoksella pitää olla selkeä malli ja riittävät resurssit kiusaamista ja väkivaltaa ehkäisevään työhön sekä nopeaan puuttumiseen. Lasten ja nuorten on voitava luottaa, että apua on oikeasti saatavilla ilman pelkoa siitä, että tilanne vain pahenee.

Koulukiusaamisella ja kouluväkivalla on vakavia vaikutuksia lapsen ja nuoren kasvuun ja kehitykseen. Kiusaamisen tai kouluväkivallan kohteeksi joutuminen voi aiheuttaa esimerkiksi itsetunnon ja itsearvostuksen alenemista, masentuneisuutta, ahdistusta, itsetuhoisia ajatuksia ja syrjäytymistä. Pahimmillaan seuraukset voivat ulottua aikuisuuteen saakka. Turvallisuuden tunteen menettäminen horjuttaa mieltä, ja sen palauttamiseen tarvitaan tukea. Yhdenkään lapsen tai nuoren ei tulisi joutua pelkäämään tai kohtaamaan minkään muotoista väkivaltaa. Lisäksi on tärkeää huomioida, että kiusaaminen ja kouluväkivalta ovat kehityksellinen riski myös kiusaavalle tai väkivaltaa tekeväälle lapselle tai nuorelle. On tärkeää, että syitä kiusaamisen ja väkivallan taustalla kyetään yhteiskunnassamme sekä niitä ehkäisemään ja niihin ajoissa puuttumaan.

Koulut ja oppilaitokset ovat lasten ja nuorten kasvuyhteisö, jossa tärkeimpänä turvana ovat koulun aikuiset. Opettajat, kouluhenkilöstö ja rehtorit yhdessä opiskeluhuollon erityistyöntekijöiden kanssa tekevät yhteisöllistä kiusaamista ja kouluväkivaltaa ehkäisevää työtä. Tilanteissa, joissa kiusaamista tai kouluväkivaltaa on päässyt tapahtumaan, korostuu opiskeluhuollossa toimivien ammattilaisten rooli entisestään. Valitettavaa kuitenkin on, että tällä hetkellä näiden ammattilaisten resurssit ovat monin paikoin liian vähäiset. Eduskunnan nuorten mielenterveyden tukiryhmä korostaa, että kouluilla ja oppilaitoksissa tulee olla riittävä osaaminen ja riittävät resurssit käytettävissään, jotta koulukiusaamista ja kouluväkivaltaa onnistutaan ehkäisemään ja siihen puuttumaan kaikkein tehokkaimmin. Lisäksi kouluhenkilöstön työhyvinvoinnista ja jaksamisesta tulee pitää huolta. Riittämättömyyden tunne kulkee monen koulussa toimivan ammattilaisten matkassa, ja myös ammattilaiset kohtaavat työssään väkivaltaa. Ammattilaisten työnohjaus ja täydennyskoulutus tulee turvata.

Kiusaamista ja kouluväkivaltaa ehkäistäessä sekä siihen puuttuessa on tärkeässä roolissa myös kodin ja koulun välinen yhteistyö, jota tulee pyrkiä jatkuvasti kehittämään. Yhteistyö mahdollistaa myös tehokkaammin tarpeellisen tuen tarjoamisen tilanteissa, joissa lapsen tai nuoren käytökseen koulussa heijastuvat esimerkiksi haasteet kasvuympäristössä. Moniviranomaisyhteistyö sekä saumattomat palveluketjut sivistys- ja sotesektorin välillä turvaavat lapsen ja nuorten avun saannin tehokkaimmin.

Opetus- ja kasvatustyössä tulee riittävästi huomioida vuorovaikutustaidot ja kiusaamista sekä kouluväkivaltaa tarkasteltaessa ymmärtää, että kyse on ryhmäilmiöstä, jossa pahimmillaan koko ryhmä on mukana esimerkiksi aktiivisesti kannustaen tai hiljaisesti hyväksyen. Ilmiö ei siis rajoitu vain tekijöiden ja uhrin välille. Lisäksi kiusaaminen tai kouluväkivalta voi heijastua monella tavalla siihen, miten muut koulutoverit suhtautuvat kiusattuun sekä siihen miten hän itse suhtautuu muihin. Ryhmässä tapahtuva kiusaaminen tai kouluväkivalta vaikuttaa kaikkien hyvinvointiin ja siihen on tärkeä puuttua koko ryhmän tasolla. Jokainen tapaus on selvitettävä ja hoidettava yksilöllisesti. On myös tärkeää huomioida kiusaamisen ja väkivallan kaikki muodot. Sosiaalisen median myötä kiusaaminen ja henkinen väkivalta kulkevat pahimmillaan mukana kaikkialla, jolloin kiusaamista tapahtuu yhä enemmän myös vapaa-ajalla. Somekasvatus olisi tärkeä turvata ja kannustaa puheeksi ottamiseen myös silloin kun kiusaaminen tai henkinen väkivalta tapahtuu sosiaalisessa mediassa.

Sosiaalisten taitojen ja kaverisuhteiden tukemiseen sekä kiusaamisen ehkäisyyn ja puuttumiseen on olemassa tutkitusti toimivia malleja, esimerkkinä KiVa Koulu, joka on Turun yliopistossa kehitetty kiusaamisen vastainen toimenpideohjelma. Lisäksi Opetus ja kulttuuriministeriön maaliskuussa 2020 julkaistussa "Kiusaamisen ehkäisy sekä työrauhan edistäminen varhaiskasvatuksessa, esi- ja perusopetuksessa sekä toisella asteella" - loppuraportissa esitetään vaikuttavia keinoja kiusaamisen kitkemiseksi. Olennaista on, että jokainen koulu ja oppilaitos sitoutuu johdonmukaisesti ja pitkäjänteisesti kiusaamista ja väkivaltaa ehkäisevään ja siihen puuttuvaan työhön joka päivä aina uudelleen.

Ottamalla käyttöön vaikuttavia toimia koulukiusaamisen ja kouluväkivallan ehkäisemiseksi ja siihen puuttumiseksi sekä turvaamalla koulujen, oppilaitosten, oppilas- ja opiskelijahuollon sekä sosiaali- ja terveydenhuollon riittävät resurssit, mahdollistamme jokaisen lapsen ja nuoren turvallisen osallistumisen varhaiskasvatukseen, opetukseen tai koulutukseen.

15.10.2020

Lisätietoja:

Sofia Virta
Kansanedustaja
Eduskunnan nuorten mielenterveyden tukiryhmän puheenjohtaja
sofia.virta@eduskunta.fi
+358 50 514 0186

Eduskunnan Nuorten Mielenterveyden tukiryhmän (NMT) tarkoituksena on lisätä kansanedustajien tietoisuutta nuorten mielenterveyteen liittyvistä teemoista sekä viedä eteenpäin nuorten mielenterveyden palveluita edistävää politiikkaa. Tukiryhmä toimii eduskuntapuolueiden kesken poikkipoliittisesti. NMT:n taustayhteisönä toimivat Suomen nuorisopsykiatrinen yhdistys, Allianssi sekä Suomen Psykologiliitto.